

MATEMATIKAI KOMPETENCIATERÜLET

A TANULÁS
IRÁNYÍTÁSA

A kiadvány az Educatio Kht.
Kompetenciafejlesztő oktatási program kerettanterve alapján készült.

A kiadvány a Nemzeti Fejlesztési terv Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program 3.1.1. központi program (Pedagógusok és oktatási szakértők felkészítése a kompetencia alapú képzés és oktatás feladataira) keretében készült, a sulíNova oktatási programcsomag részeként létrejött tanulói információhordozó. A kiadvány sikeres használatához szükséges a teljes oktatási programcsomag ismerete és használata. A teljes programcsomag elérhető: www.educatio.hu címen.

Educatio Kht. 2008.

*Részlet a Tanári kézikönyv
Szociális kompetencia 1–12. évfolyam
A TANULÁS IRÁNYÍTÁSA című fejezetből*

A KOOPERATÍV MÓDSZER

Szerzők: Zágon Bertalan és Nagy Ilona

A kooperatív tanulás során a gyerekek kettő-, négy-, hatfős csoportokban dolgoznak. A csoport tagjai felosztják egymás között a feladatokat; mindenki felelős a saját munkájáért, együtt dolgoznak, ha szükséges, segítik egymást. A csoportmunkával kapcsolatban kezdettől azt a normát állítjuk fel, hogy a csoport minden tagjának feladata és felelőssége, hogy mindenki elkészüljön a feladattal, megtanulja az aktuális ismeretet. Vagyis a csoport teljesítménye valamennyi diák munkájától függ, ezért a csoporttagoknak az is feladatuk, hogy ellenőrizzék, a csoport minden tagjának sikerült-e megbirkózni a feladattal. Ez egyes gyerekek számára rögtön természetes lesz, másoknak hosszabb időre van szükségük ahhoz, hogy ezt a felelősséget elfogadják és gyakorolják. A tanári magatartásnak ezzel kapcsolatban egyidejűleg kell következetességet és türelmet, toleranciát kifejeznie. Az együttműködés sikerét valamint a szociális készségek – a kommunikatív, a kapcsolat- és csoportkezelő, az érdekérvényesítő képesség – alakulását egyrészt a csoportfeladatok szerkezete, másrészt a csoporton belüli szerepek biztosítják.

Tanulás kooperatív csoportokban

A 2-4-6 fős csoportok a diákok képességei tekintetében *vegyes* (heterogén) csoportok. Ez esélyt ad a gyengébb képességűeknek arra, hogy ne maradjanak le, a jobb képességűeknek pedig – akik „tanítva” is tanulnak – arra, hogy az adott tárgykörben tudásuk mélyebbé és tartósabbá váljon. Az egymástól szerzett és egymásnak átadott tudás ugyanis mélyebben és tartósabban marad meg az emlékezetben, mintha frontális szervezeti keretek között jött volna létre. Mi ennek az oka?

A kooperatív tanulás szituációiban a diákok erősebben motiváltak, és mivel tanulásuk aktivitáshoz, tevékenységhez kötődik, többet is tanulnak, mint a versenyhelyzetben tanuló legtöbb diák.

Ez a tanulási mód jobban fejleszti a problémamegfogalmazás, a problémamegoldás, az elemzés, a kutatás képességeit. Ezek a képességek alkotó folyamatokat indítanak el és fejlesztenek, szemben a memorizálás és visszamondás reprodukáló jellegével. Mivel a kooperatív munka során a diákoknak az anyagot újra fel kell építeniük, nézeteiket össze kell hasonlítaniuk, sokkal mélyebben megértik a tanultakat.

A szociális kompetenciák fejlődése a kooperatív csoportokban

A csoporttöbbség a következőkben nyilvánul meg:

- Mindenkinek lehetősége van kommunikálni a társaival a közös munka során. Ennek során számos tapasztalatot szereznek az eredményes, kölcsönösen elfogadható kommunikáció formáiról, és kimunkálják saját hiteles és célravezető kommunikációs formáikat.
- A diákok megtanulják a munka során, hogyan viszonyuljanak társaikhoz a jobb munkakapcsolat kialakításának érdekében. Ez a pozitív viszonyulást erősíti, és jelentős mértékben elősegíti a szocializációt.
- A diákok több, személyes visszajelzést kaphatnak társaiktól. A pozitív visszajelzés énerősítő, önbizalomnövelő hatású, és ugyanilyen fontos a kritika mások számára elfogadható formában történő kifejezésének és a kritika elfogadásának megtanulása is.
- A kérdésekre keresett válaszok a diákok más és más megközelítési szempontjait mutathatják fel; ez segítheti a csoportot a mindenki által érthető, elfogadható megoldás keresésében. Ez hasznos a tanulás eredményessége szempontjából, hosszabb távon pedig megerősíti azt a belátást, hogy többféle szempont szerint, többféle úton lehet eljutni a keresett megoldásokhoz.
- A diákok sokféle típusú egyéniséggel dolgoznak együtt, s az együttműködés során lehetőségük van mérlegelni a problémák megoldásának különféle javaslatait. Az együttműködés, mint munkaforma és norma, lehetővé teszi a diákoknak, hogy kifejezzék és képviseljék a közös munkában a saját kulturális környezetükből származó értékeiket, segítve egymást a különféle nézőpontok megismerésében. Ez segíti a tolerancia erősödését a különböző értékekkel kapcsolatban.

Hogyan alakítsuk ki a csoportokat?

A kooperatív tanulócsoportokat többnyire 2, 4, 6 főből álló,

- különböző képességű és teljesítményű,
- eltérő szociokulturális háttérrel rendelkező,
- különböző nemű,
- és ha van rá lehetőség, különböző etnikai csoporthoz tartozó gyerekek alkotják.

Ezek tehát vegyes (heterogén) csoportok.

Fontos kivételt képeznek azok az esetek, amelyekben speciális fejlesztést akarunk elérni (azonos készséghiányok, nyelvi fejlesztés stb.), ilyenkor hasonló fejlettségi szinten lévő vagy közös érdeklődésű diákokból alkotunk (ún. homogén) csoportokat. A homogén csoportok ideiglenesek, a tevékenység, a feladatvégzés idejére alakulnak, a munka végeztével megszűnnek, tagjaik visszamennek az alapcsoportba.

A folyamatosan kooperatív módszereket alkalmazó munka nélkülözhetetlen alapja az ún. *alapszoport*. Az alapszoportok a szociális tanulás legfontosabb színterei, amelyekben a diákok hosszabb ideig dolgoznak együtt, megtapasztalva az együvé tartozás, az együttműködés, az egymástól való tanulás, egymás segítésének hatásait.

Megismerkednek a problémák más irányból való megközelítésével, a másképp gondolkodás, a más tudás élményével. Ez nagyon mély, erős tudást jelent. Megismerik önmaguk és egymás tulajdonságait, képességeit, erőnyeit, gyengéit egyaránt.

A csoportműködést az ún. szerepek segítik, amelyeket valamennyi csoporttagnak el kell látnia. Ezek elosztását egyrészt az egyéni fejlődési szükségleteknek megfelelő cél, másrészt az optimális működés, feladatmegoldás együttesen határozza meg. Tehát nem csak az lehet feladatfelelős, aki azt nagyon jól el tudja látni, vagy szóvivő az, aki remekül kommunikál. Felváltva mindenki ellátja valamennyi szerepet, hiszen annak is meg kell tanulnia képviselni csoportját, aki nehezebben kommunikál.

Bizonyos feladatok megoldására időlegesen új csoportok jönnek létre.

Az alapcsoportok mindig heterogének. Leképezik az osztály összetételét: a megfelelő fiú-lány arányt, a különböző képességek arányos keveredését.

A szociális kompetenciák alakulását erőteljesen befolyásolja a csoportműködés, hiszen a különbözőséget, azonosságot, egymás értékeit, azok különbözőségét, az együttműködést, a másság tolerálását, a közösség biztonságát nyújtó erejét, hatását csak csoportban tapasztalhatják meg a diákok.

Csoport- és osztályépítés

Ami először elfecsérelt időnek tűnik, valójában olyan többszörösen megtérülő befektetés, amely megfelelő társas környezetet teremt ahhoz, hogy a csoportok a lehető leghatékonyabban működhessenek. Általános tapasztalat, hogy azokban az osztályokban, amelyekben hangsúlyt fektetnek és időt szánnak a közösség építésére, a tanítás sokkal magasabb határfokon működik, a diákok sokkal jobban szeretik a tanulandó tárgyat és az elsajátítandó anyagot. Ha sikerül kialakítanunk a pozitív közösségtudatot, a kölcsönös bizalmat, szeretetet és megbecsülést a csoportokban és az osztály egészében, akkor olyan környezetet teremtünk, amely a leghatékonyabb tanulást teszi lehetővé.

Azokban az osztályokban, amelyekben feszültségek vannak, a közösségépítés elmulasztása komoly nehézségeket okozhat a csoportmunkában.

Kooperatív tanulásszervezés

Kooperatív tanulásról akkor beszélhetünk, ha a csoportmunka során négy alapelv érvényesül: az építő egymásrautaltság, az egyéni felelősség, az egyenlő részvétel és a párhuzamos interakciók elve.

Ahhoz, hogy a csoportok hatékonyan, gördülékenyen működhessenek, és megfelelően tudjuk irányítani őket, néhány alapvető szabályt is fontos kialakítanunk. Ezek a szabályok a terem berendezésére, a zajszint szabályozására és a csoporton belüli munkát szabályozó szerepek kialakítására vonatkoznak.

A kooperatív tanulásszervezés alapelvei

Az építő egymásrautaltság

Építő egymásrautaltságról akkor beszélünk, ha az egyének vagy az egyes csoportok fejlődése pozitívan összefügg egymással; ha az egyik diák fejlődéséhez szükséges a másik diák fejlődése, ha az egyik csoport sikere egy másik csoport sikerétől függ.

Ha az egész csoport sikere mindegyik tag sikerének a függvénye, vagyis egy tag „bukása” mindenki „bukását” jelenti, akkor az egymásrautaltság nagyon erős. Ekkor a csoporttagok maximálisan érdekeltek társaik sikerében. Ilyen eset például az, ha a csoport siker annak a függvénye, hogy

- minden egyes csoporttag feladatmegoldásának „hibátlan” kell lennie,
- valamennyi csoporttagnak tudnia kell válaszolni bizonyos kérdésre,
- minden tagnak tudnia kell egy adott szabályt,
- el kell tudni mondani a közösen végzett kísérlet lefolyását,
- valamennyi tagnak le kell írnia a közös tevékenység vázlatát a projektnaplójába, stb.

Az egymásrautaltság erősödésével a kooperatív magatartás is fejlődik, kialakulásával párhuzamosan születik meg a diákokban a kooperatív viselkedésre készítő bajtársiasság érzése is.

A negatív egymásrautaltság viszont versengést szül. Ami az egyiknek nyereség, a másiknak veszteség; ha az osztályátlaghoz viszonyítva osztályozunk, ha csak egy-két dolgozatot emelünk ki a sok közül „ez a legjobb” megjegyzéssel, ha a jelentkezők közül mindig csak egyet szólítunk fel, vagy amikor mindenki a maga munkafüzetében, a maga tempójában, a többiektől teljesen függetlenül dolgozik, ha a diákok érdemjegyei is teljesen függetlenek mindenki másétól, akkor negatív egymásrautaltságot hozunk létre.

Az egyéni felelősség

Az egyéni felelősségtudat nagyban hozzájárul a kooperatív tanulási módszerek sikeréhez. Az erős egymásrautaltságot létrehozó feladathelyzetekben mindenki felelős a saját munkájáért és egyben az egész csoport teljesítményéért. A csoportcél csak az egyéni teljesítmények optimális elvégzése hozhatja létre. A csoportcélok erősítik az egyéni felelősséget, erőteljes javulást eredményeznek a tanulási teljesítményben. Az olyan módszerek, amelyek csoportcél tűznek ki és csoportos értékeléssel jutalmaznak, de nem teszik az egyes diákokat felelőssé azért, hogy hozzájárulnak-e a közös cél eléréséhez, nem hoznak javulást a tanulási teljesítményben.

Az egyenlő részvétel

A részvétel a tanulási siker egyik fontos feltétele. Magától nem jön létre az egyenlő részvétel, amint azt hagyományos frontális vagy önkéntességen alapuló csoportmunkánál feltételezni szokták.

Az egyenlő részvételt általában a részvételi normák szabályozásával (pl. szóforgó vagy csoportinterjú) vagy munkamegosztással lehet elérni. A munkamegosztás leginkább feladatok felosztásával érhető el (például az egyik diák az író családjával, gyerekkorával, a másik az életpályájával kapcsolatos adatokat, a harmadik a tanulmányait gyűjti össze, a negyedik a kiemelkedő műveit stb.). A munkamegosztás mindenkit a feladat egy részletéért tesz felelőssé, erősíti a személyes felelősséget, kiegyenlítettebbé teszi a részvételt.

A párhuzamos interakció

A kooperatív tanulás során a diákok között egyidejűleg zajlanak interakciók. Az ún. „egy szalon futó, hagyományos módszereket” alkalmazó tanórán legtöbbször egyszerre csak egy ember beszél. A diák csak akkor, ha felszólítja. Elmondja a mondanóját, a tanár reagál, de interakció még köztük, a felelő és a tanár között is csak ritkán jön létre. A diákok közti interakciók (a beszélgetés, a súgás) büntetendők.

A kooperatív tanulási technikák biztosítják, hogy a pár vagy a csoport tagjainak szükség esetén azonos lehetőségük legyen a kommunikációra.

Páros munkában:

- az idő megosztásával: először a pár egyik, majd másik tagja szerepel előre meghatározott ideig,
- páros forgószínpad-módszerrel, ahol a pár tagjai felváltva neveznek meg dolgokat, mondják el ötleteiket.

A csoportmunka során:

- akár a szóforgók,
- akár a csoportos interjúk alkalmasak arra, hogy a diákoknak aktív részvételre legyen lehetőségük.

Egyéb szabályok

A termet úgy kell berendezni, hogy a diákok a csoporton belül és a csoportok között könnyedén kapcsolatba kerülhessenek, és az összes diák jól láthassa a tanárt és a táblát.

Néha szükséges megállítanunk a munkát, mert a zajszint zavarja, vagy mindenkit érintő közlendők akadt. Ehhez meg kell állapodnunk az osztállyal egy jelben, amelynek hatására mindenki azonnal abbahagyja azt, amit éppen csinál, és innentől a tanárra figyel, illetve csökkenti a hangerőt: ez az ún. csendjel. Alakítsunk ki közösen hatékony technikát arra is, hogyan kerüljenek a foglalkozáson szükséges eszközök a csoportokhoz; fogalmazzuk meg a csoportok működésének szabályait és az egyes diákok egyéni kötelezettségeit is. Az egyezményes jeleket – például a csendjelt – a működést segítő szabályok betartására, a működés irányítására hozzuk létre; akkor és addig működtessük őket, amikor és ameddig a közös munka azt megkívánja.

A csoportokon belüli hatékony, zökkenőmentes működés és egyben a szociális szerepek, kompetenciák tanulását elősegítő eszköz a szerepek elosztása.

Szinte mindig szükséges a feladatfelelős, az időfigyelő szerep. Gyakori a szóvivő, jegyző, eszközfelölős. Ügyelni kell arra, hogy mindenkinek alkalma legyen a csoport

iránti felelősség vállalására a szerepekhez tartozó feladatok megtanulásával, mindegyik szerep betöltésével. Fontos, hogy a csoporton belül minden gyereknek legyen szerepe. A szerepek egyenrangúak, csoportvezetőt semmiképpen ne válasszunk. A szerepek elosztását és a tennivalók pontos betartását a szerepkártyák segítik

Szerepkártyák

Csendkapitány Figyelmeztess a társaidat, ha túl zajosak!	Tapsvezér Biztasd a csoportodat, hogy fejezze ki elismerését, ha a többiek jó munkát végeztek!
Bátorító Biztasd társaidat a munkára, és dicsérd őket!	Időfigyelő Dolgod, hogy figyeld a rendelkezésekre álló időt. Jelezd társaidnak az idő múlását!
Eszközfelelős Gondoskodj a munkához szükséges eszközökről!	Feladatmester Figyelj arra, hogy mindenki megértse a feladatot! Figyelmeztess a társaidat, ha attól eltérnek!
Szóvivő Össze kell foglalnod és el kell mondanod a feladatok megoldását!	Jegyző Írd le a csoportod döntéseit, megoldásait, javaslatait!

Kooperatív módszerek

A kooperatív tanulásszervezés maga is módszer, egyúttal módszerek együttese is.
Módszerek véletlenszerű csoportalakításra:

- Mozaik, Keveredj, állj meg, csoportosulj!

Csoportösszetartást, csoporttudatot segítő tevékenységek:

- Ablakok, Csoportplakát, Csoportpóló, Csoportcímer, -zászló, csatakiáltás stb.
- Betűk, gépek, Firka, Képtárlátogatás, Elvarázsolt csapat

A kooperatív módszerek a bevezetést segítő fokozatok szerint:

- Páros munka, Szóforgó, Kerekasztal, Csoportszóforgó, Füllentős
- Háromlépcsős interjú, Diákkvartett

A témafeldolgozás módszerei:

- Mozaik, Csoportok közti mozaik, Szakértői mozaik, Fordított szakértői mozaik

Módszerek a csoportmunkák bemutatására:

- Három megy, egy marad, Tárlatlátogatás, Beszámoló forgóban

A kooperatív módszerek betűrendes mutatója

<p>Ablak</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 4+1 részre osztott lap, az egyes részeket megszámozzuk. (1, 2, 3, 4, a középső rész üresen marad) • A megfelelő számmal ellátott részbe jegyzi fel a csoport azt a véleményt, tulajdonságot, dolgot, tényt, amit 1, 2, 3, illetve 4 csoporttag gondol. A középső részbe a konszenzussal hozott csoportvélemény kerül. • Rendszerező módszer
<p>Add tovább a mozdulatot!</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A csoport körbe áll. • A csoport egyik tagja mutat egy tetszőleges mozdulatot, amit a többiek utánoznak. • A játékok addig tart, amíg mindenki sorra nem kerül.
<p>Beszámoló forgóban</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Egy-egy egység befejezésekor a felmerült közös vagy az egyes csoportok által bemutatott, elmondott kulcstémával kapcsolatos tudás, vélemény, információk megfigyelésének, megértésének ellenőrzésére szolgál. • Minden csoport feltesz egy csomagolólapírt a falra, amelyre minden csoport a saját színével írhat. Ide a lap tetején lévő témára vonatkozó dolgok kerülnek. A csoportok laptól lapig vándorolnak, az ott olvasottakat kiegészíthetik • Végül közös értékelés.
<p>Beszélőkorongok</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Minden diák meghatározott számú korongot kap. • Ha valaki hozzá akar szólni a témához, egy korongot le kell tennie az asztal közepére. • Addig senki sem kap újra szót, amíg a csoport minden tagjának a korongja az asztal közepére nem került. • Akinek a korongja elfogyott, nem szólhat többé hozzá.
<p>Betűk, gépek</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Betűket és gépek nevét írjuk kártyákra, amelyből húznak a csoportok, a kihúzottat kell valamennyi csoporttag részvételével megformálni. A többi csoport feladata a formáció ki-találása.

Csoportszófogó	<ul style="list-style-type: none"> • A csoportok a szófogó szabályai szerint beszámolnak az adott feladatról, kérdéstről.
Csoportinterjú	<ul style="list-style-type: none"> • A csoport minden tagja kérdéseket tesz fel a csoport minden tagjának.
Diákkvartett	<ul style="list-style-type: none"> • A csoportokban A, B, C, D jelet kapnak a diákok, s a csoportok is nevet vagy számot kapnak. • A tanár vagy a diák feltesz egy kérdést. • A csoport megbeszéli a választ – a diákok meggyőződnek arról, hogy mindegyikőjük helyesen fog válaszolni a kérdésre. • Valaki „kihúzza”, melyik jelű tanuló, melyik asztalnál válaszol. • Akinek a betűjelét és csoportnevét (számát) kihúzták, megmondja a választ.
Egyidejű diákkvartett	<ul style="list-style-type: none"> • A diákkvartett egyik változata. A csoportok azonos jelű tagjai egyszerre adhatják meg a választ a táblánál vagy – eldöntendő kérdéseknél – a hüvelykujjuk fel- vagy lemutatásával.
Ellenőrzés párban	<ul style="list-style-type: none"> • A diákok párban dolgoznak. A pár egyik tagja válaszol a feladatra, a másik figyel a munkáját, segít és ellenőriz. • Ha nem tudnak a válaszban megegyezni, segítséget kérnek a csoport másik pártól (ha így sem tudnak egyezsége jutni, segítséget kérnek a tanártól). • A következő feladatnál szerepcseré.
Feladatcsere	<ul style="list-style-type: none"> • Feladatküldés egyik fajtája. • A csoport minden tagja kidolgoz egy feladatot. • A csoportok kicserélnek 1-1 feladatot, nem kell egymásra várniuk. • A megoldás után ellenőrzik egymás munkáját, megbeszélnek a vitás kérdéseket.
Feladatküldés	<ul style="list-style-type: none"> • Minden diák kidolgoz egy ismétlőkérdést, amelyet felír egy kártyára. A választát a kártya másik oldalára írja fel. • A csoportok kicserélik a kártyáikat. • Csoportválasz: Az első diák felolvassa a kérdést, válaszolnak rá, ellenőrzik a kérdést feltevők választát, ha nem egyezik, kiegészítik a kártyán lévő szöveget. • A kártyacsomag továbbküldhető, vagy visszakerülhet a kérdést feltevőkhöz.

Felfedező riporter	<ul style="list-style-type: none"> • A csoportok egy adott feladaton dolgoznak, miközben egyikőjük a többi csoporttól számkra hasznos információt gyűjt.
Firka	<ul style="list-style-type: none"> • A csoport tagjai egymás után, kerekasztal módszerrel, némán, tetszőlegesen folytatva egymásét az A/4-es lapra húznak egy-egy vonalat. • Meghatározott ideig forog a papír.
Fordított szakértői mozaik	<ul style="list-style-type: none"> • A, B, C, D jelek kiosztása a diákoknak a csoportjukon belül. • Minden csoport más-más témát dolgoz fel, és plakátot készít belőle. • Összeülnek az azonos betűjelűek, és asztalról asztalra vándorolnak. • Mindig az magyaráz a többieknek, aki az adott plakát készítésében részt vett.
Füllentős	<ul style="list-style-type: none"> • Minden csoport vagy diák megfogalmaz a témával kapcsolatban 2 igaz és 1 hamis állítást. • Az egyik csoport vagy diák felolvassa az állításait, a többi csoport vagy csoporttag megállapodik, melyik a hamis állítás. • A csoportok kijelölt tagja (pl. „A” jelű) az ujjával mutatja a hamis választ számát.
Gondolkozz, beszélj meg! – Kupaktanács – ötletelő	<ul style="list-style-type: none"> • A felvetett problémán mindenki egyénileg elgondolkozik. • Párban is megbeszéljük. • A két pár közösen is megvitatja a problémát.
Három megy, egy marad	<ul style="list-style-type: none"> • Minden csoport közös vázlatot vagy tablót készít. • A többi csoport munkájának megismerése úgy, hogy minden csoportból valaki az asztalnál marad, és fogadja a többieket, mutat, magyaráz, válaszol, míg a csoport másik három tagja a többi asztal között vándorol. • Figyelni kell arra, hogy az asztalnál maradókat egy idő után leváltásák.
Háromlépcsős interjú	<ul style="list-style-type: none"> • A, B, C, D jelek kiosztása. • „A” tanuló elmondja ismeretét „B” tanulónak, „C” elmondja „D”-nek. • „B” tanuló elmondja ismeretét „A” tanulónak, „D” elmondja „C”-nek. • „A” tanuló elmondja a „B”-től hallottakat „C”-nek és „D”-nek – „B” figyel és ellenőrzi. • „B” tanuló elmondja a „A”-tól hallottakat „C”-nek és „D”-nek – „A” figyel és ellenőrzi. • „C” tanuló elmondja a „D”-től hallottakat „A”-nak és „B”-nek – „D” figyel és ellenőrzi. • „D” tanuló elmondja a „C”-től hallottakat „A”-nak és „B”-nek – „C” figyel és ellenőrzi.

Időkitöltő	<ul style="list-style-type: none"> • Tartalék feladat: ha egy diák vagy csoport elkészült a munkájával, de várakoznia kell a többiekre, plusz feladatot adunk neki. Fontos, hogy a feladat megoldása bármikor megszakítható legyen, és kapcsolódják a többi feladathoz. • A csoportok megtekintik a többi csoport munkáját. • Megbeszéljük a látottakat és értékeljük a munkákat.
Képtárlátogatás	<ul style="list-style-type: none"> • Szóforgó írásban • A csoport listát készít, körbe adnak egy lapot, amelyre mindenki feljegyzi a gondolatait.
Kerekasztal	<ul style="list-style-type: none"> • A teremben előre megnevezett helyeket vagy sarkokat kell kijelölni. • Minden diák kap egy kártyát, amelyen egy szó olvasható, ami valahogyan kapcsolódik a kijelölt sarkokhoz. • A diákok megkeresik a helyüket és odaállnak.
Keresd a helyed!	<ul style="list-style-type: none"> • A tanár két kifejezésre gondol, amelyet a diákoknak párhuzamosan kell rákérdezésekkel kitalálniuk. • A csoportok 3-3 korongot kapnak, amelyeket egyesével be kell adniuk, ha rákérdeznek a kifejezésre. • A tanár 1-1 segítő szót ír fel a táblára, amelyek logikai kapcsolatban vannak a kigondolt kifejezéssel. Minden szó felírása után lehetőséget ad a csoportoknak a rákérdezésre, amely lehetőséggel tetszés szerint élhetnek, de összesen három lehetőségük van.
Kétszlopos következtetés	<ul style="list-style-type: none"> • A diákok szabadon mozognak a teremben. • A tanár feltesz egy kérdést, amelyre egy bizonyos szám a válasz (pl. ennyi évszak van egy évben). • A diákok a válasznak megfelelő létszámú csoportokat alkotnak.
Keveredj, állj meg, csoportosulj!	<ul style="list-style-type: none"> • Minden diák hátára egy lap van feltűzve, melyen egy híres ember vagy valamilyen műszereplőjének neve olvasható, de a diákok nem tudják, kinek a nevét viselik. • Mindenki körbe jár és társainak három kérdést tesz fel, amelyre igen vagy nem lehet a válasz. • Aki kitalálta, kinek a nevét viseli a hátán, a lapot a mellére tűzi, és a többieknek tanácsot adhat a kérdezősködéshez.
Keveredj, állj párba, beszéld meg! – Kik vagyunk?	

<p>Kíváncsi kocka – kérdező mátrix – Dobj egy kérdést!</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A, B, C, D jelek kiosztása a csoportokban. • „A” dob, „B” kérdez, „C” válaszol, „D” ellenőriz. • A következő körben a szerepek továbbadódnak.
<p>Kooperatív vita</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A diákok egy adott vitás kérdésben véleményt formálnak, állásfoglalást választanak (előre megfogalmazott legalább 4 állásfoglalás közül). • Az egy véleményen levők érveket gyűjtenek, felkészülnek a vitára, szószólót választanak. • A négy állásfoglalás képviselői egy asztal négy oldalán helyez foglalnak, mögöttük a támogatóik ülnek. • A szószólók 5-5 korongot kapnak, a támogatók 2-2-t. Minden érv elmondásakor 1 korongot be kell tenni az asztal közepére, a támogatók a korongjuk árán szólhatnak vagy átadhatják azt a szóvivőjüknek.
<p>Költs el egy húszast!</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Minden diák 20 forint értékben játékpenzt kap: pl. 2 db 5 forintost, 3 db 2 forintost, 4 db 1 forintost. • A javaslatokat, választható lehetőségeket jól látható és hozzáférhető helyre kirakjuk. • Mindenkinek legalább két javaslatot kell támogatnia, tetszőleges arányban. • Ha mindenki tett, összeszámoljuk, melyik javaslat kapta a legtöbb „szavazatot”.
<p>Körhinta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A csoport egyik tagja a helyén marad, a többiek – a vándorlók – az óramutató járásával megegyező irányban a legközelebbi asztalnál foglalnak helyet. • A helyükön maradók megosztják mondanivalójukat társaikkal. • A vándorlók a következő asztalnál is meghallgatják a társukat.
<p>Mozaik 1</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Képeslap, szöveg – bármi, ami darabolható. A csoportlétszámnak megfelelő darabra vágjuk, a különböző mozaikdarabokat összekeverjük, majd szétosztjuk. Az összetartozó darabok tulajdonosai megkeresik egymást.
<p>Mozaik 2</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Önálló feldolgozásra alkalmas, négy részre osztható téma (pl. az egyik csoporttag feladata egy tájegység éghajlata, a második a domborzat, a harmadik a növény-, a negyediké az állatvilág). Önálló feldolgozás után megtanítták egymásnak a témákat. • Csoportok közötti mozaikként is alkalmazhatjuk ezt a módszert. Ebben az esetben a részfeladatokat csoportonként dolgozzák ki, majd a csoportok tanítják egymást.

<p>Négyesfogat – négykártyás gondolkodó</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Négyféle kártya szükséges: kérdező-kártya, válaszkártya, ellenőrző-kártya, dicsérő/segítő-kártya. • A csoporttagok 1–4-ig számot kapnak. • Elolvassák a kérdező-kártyát, melyen az áll, hányadik tag, hányadik kérdést olvassa fel a lapról (pl. a négyes diák a harmadik kérdést). • A kérdés után mindenki egyénileg gondolkozik. • A válaszkártyán olvasható, hányadik diáknak kell felelnie. • A többiek magukban értékelik a választ. • Az ellenőrző-kártyán az áll, hogy hányadik diák vezeti az értékelést. • A dicsérő/segítő-kártya azt mutatja meg, ki vezeti ezt a szakaszt.
<p>Páros szóforgó</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A diákok csoporton belül párokban beszélnek meg gondolataikat. • A csoportbéli párok megbeszélnek, milyen azonos gondolatok merültek fel a témában, melyek azok, amelyek csak egyiküknél.
<p>Plakát</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A kijelölt témában a csoporttagok különböző színekkel dolgoznak a csomagolópapíron.
<p>Strukturált rendezés</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bármilyen logikai csoportosítás lehet az alapja. A csoportosítandó tárgyak, állatok, fogalmak stb. nevét kártyákra írjuk – mindig annyit, ahány fős csoportot szeretnénk létrehozni. Az összekevert kártyákat szétosztjuk. Meg kell keresni a logikailag azonos csoportba tartozó társakat.
<p>Sarkok</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nevezzük el a sarkokat. • A diákok eldöntik, melyik sarkot választják. • A kialakult csoportok megbeszélnek a választásukat. • A csoportok ismertetik érveiket a többi csoporttal.
<p>Sorba rendezés – egydimenziós rejtvények</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A csoportok egy „képregény” darabjait kapják meg egy borítékban. • Képes felükkal lefelé fordítva az asztal közepére teszik. • Sorban mindenki húz egy képet, így illesztik össze a „képregényt”.
<p>Sorba rendezés – két-dimenziós rejtvények</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Egy képet tetszőleges számú darabra vágunk fel. • A kép darabjait össze-vissza felragasztjuk egy lapra. Ezt fénymásoljuk le annyi példányban, ahány csoport van, majd adjuk át a csoportoknak. • A csoportok felvágják a lapot a képtördelékekre, és összeillesztik helyesen.

<p>Szakértői mozaik</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A, B, C, D jelek kiosztása a csoportban. • Az új ismeretet tartalmazó szöveget négy részre osztjuk. A csoport minden tagja más-más szövegrészt kap. • Mindenki egyénileg elolvassa a kapott szöveget. • Az azonos betűjelűek összeülnek, megbeszéljük az elolvasottakat, és közös vázlatot írnak. • Mindenki visszamegy a csoportjába, és megtanítja a saját feldolgozott anyagát.
<p>Szóforgó</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A csoport tagjai sorban, az óramutató járásával egyező irányban elmondják egymásnak a gondolataikat, egy tag beszédidőjét meg lehet határozni.
<p>Színháló – pókháló</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A csoport minden tagjának legyen saját színe, amivel a csomagolópapírra dolgozik. • A lap közepére kerüljön fel a téma, a diákok írjanak köré kulcsfogalmakat, illetve azokhoz tartozó kifejezéseket. Ezután a szorosan összetartozó kifejezéseket kössék össze egy vonallal.
<p>Találd meg azt, aki...</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Akire egy adott dolog jellemző (pl. szereti a kukoricát) vagy aki tudja a választ az adott kérdésre. • Minden diáknak saját lapja van, amellyel körbe jár a társai között, és megkérdezi tőlük, hogy a papíron szereplő jellemzők valamelyike igaz-e rájuk, illetve, tudják-e valamelyik kérdésre a választ. Ha valaki valamelyik kérdésre igennel válaszol, választ és nevét a kérdező felírja a saját papírjára az adott kérdéshez. (Mindenkinek ugyanaz a feladatlapja. Szabály, hogy csak annak a társának az információját írhatja fel a lapjára, aki közvetlenül neki válaszolt.)
<p>Tedd, amit mondom!</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A párok egymásnak háttal ülnek, nem látják egymást, de beszélgetni tudnak. • A pár mindkét tagja ugyanazt a készletet kapja (fakockák vagy síkidomok). • A pár egyik tagja elrendezi a kapott kockákat vagy idomokat, és pontos utasításokat fogalmaz meg a társának, hogy őelőtte is ugyanaz az elrendezés alakuljon ki.
<p>Többen a táblánál</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Minden csoportból az egyik diák felírja a saját csoportjának fontos gondolatait a táblára, míg a többiek tovább dolgoznak.

<p>Trópusi eső (Add tovább a meghatározott mozdulatot!)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A diákok körbe állnak. A játékvető elkezdi a mozdulatot, a tőle jobbra álló átveszi a mozdulatot, majd egymás után, sorban mindenki átveszi a mozdulatot a szomszédjától. Egészen addig folyamatosan ugyanazt a mozdulatot végzi mindenki, amíg egy újabb mozdulat nem ér hozzá, akkor ez az újabb mozdulat lesz a folyamatos tevékenység. • Mikor az előző mozdulat a körben már valameddig elért, új mozdulatot kezd a játékvezető, és azt is ugyanúgy veszik át a többiek. • Mozdulatok: Két kéz összedörzsölése, jobb kéz csattint, két kéz csattint, taps, combtűtögetés, jobb láb dobbant, bal láb dobbant stb.
<p>Vakhernyó</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A csoporttagok egymás mögött felsorakoznak (csoportonként külön). • Az elől álló kivételével mindenki csukott szemmel áll. • Az első – akinek nyitva van a szeme – szabadon vezeti a csoportját a teremben. • Egy idő után csere, hogy mindenki megtapasztalhassa mindkét szerepet.
<p>Villámkártya</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A diákok a kártyalapok egyik oldalára kérdést, fogalmat vagy ábrát rajzolnak, a másokra a választ, meghatározást írják, illetve az ábra részeit. • A diákoknak páronként 5-5 kártyájuk van, és párban dolgoznak. • 1. forduló: a kérdező felolvassa a kártya mindkét oldalán lévő szöveget a társának, utána visszakérdezi. • 2. forduló: A kérdező megmutatja a kártyát, és felteszi a kérdést, utána társának kell válaszolnia, hibás válasz esetén segítséget kap a társától. • 3. forduló: A kérdező már nem mutatja meg a kártyát, csak a kérdést olvassa fel, és a társa válaszol.